

Особливо характерно при цьому, що при порушенні того чи іншого аналізатора його функцію в основному беруть на себе інші органи чуття, неадекватні для подразників порушеного аналізатора. Так, наприклад, у випадку пізньої тотальної глухоти при сприйнятті усного мовлення функцію слухового аналізатора бере на себе зоровий. Правда, для сприйняття усного мовлення за допомогою зору необхідно спеціальне навчання. Крім того, хоча зоровий аналізатор і бере на себе функцію слухового, його власна функція сама по собі виявляється недостатньою для прийому мовленнєвої інформації. Зоровому аналізатору в даному випадку «допомагає» мовноруховий аналізатор сприймаючого. У разі неповного порушення слуху функція зорового аналізатора в процесі сприйняття мовлення поєднується із залишковою функцією слухового. Міра участі зазначених аналізаторів при їх спільній діяльності знаходиться у залежності від ступеню порушення слуху: провідний і допоміжний аналізатори можуть мінятися місцями. Останнє може мати місце навіть при наявності одного і того ж ступеню порушення слуху в залежності від конкретних умов сприйняття усного мовлення. Для цього в деяких випадках досить зміни гучності мовлення або відстані до сприймаючого мовлення співрозмовника.

Таким чином, у випадках патології взаємодія аналізаторів приймає значно складніші форми, ніж це спостерігається в нормі: одні аналізатори передають свою функцію іншим, виробляються нові зв'язки між аналізаторами, які для норми не є характерними, ведучий та додатковий аналізатори міняються місцями залежно від ступеню порушення, а також від конкретних умов їх діяльності.

Проблема взаємодії аналізаторів стосовно і до норми, і особливо до патології, надзвичайно широка, складна й різноманітна. Про широту проблеми свідчить хоча б те, що вона так чи інакше стосується всієї діяльності людини. Особливу складність і в той же час значимість проблема взаємодії аналізаторів набуває в процесі формування вищих психічних функцій людини: мовлення і мислення.

Різноманіття проблеми пов'язано з тим, що формування, зокрема, цих функцій може розглядатися в різних планах: фізіологічному, психологічному, генетичному, лінгвістичному та педагогічному.

Розглядаючи педагогічний аспект взаємодії аналізаторів при організації реабілітаційних заходів для дітей з порушеннями мовлення в умовах дошкільного закладу, М.А.Поваляєва вважає за необхідне реалізувати такі ідеї:

- 1) індивідуалізація корекційно-розвивальної діяльності;
- 2) облік компенсаторних і потенційних можливостей дитини;
- 3) інтеграція методів корекційно-розвивального освіти, зусиль і можливостей батьків, педагогів і лікарів.
- 4) особистісно-орієнтоване взаємодія фахівців на інтегративній основі.

Модель корекційно-розвиваючої діяльності дитини має, за М.А.Поваляєвою, цілісну систему, що включає діагностичний, профілактичний і корекційно-розвиваючий аспекти, що забезпечують високий, надійний рівень мовленнєвого, інтелектуального і психічного розвитку дитини. Зміст корекційно-розвивальної діяльності автор будує з урахуванням провідних ліній мовленнєвого розвитку – фонетики, лексики, граматики, зв'язного мовлення – і забезпечує інтеграцію мовленнєвого, пізнавального, екологічного, художньо-естетичного розвитку дитини. Реалізація цієї установки забезпечується гнучким застосуванням традиційних і нетрадиційних засобів розвитку: лялько- та казкотерапії, кінезіотерапії (лікування рухом), кінесіології мозку, психогімнастики, артикуляційної, пальчикової і дихальної гімнастики, точкового і сегментарного масажу, релаксації, фізіо-, фіто-, аромо-, хромо-, музикотерапії, логопедичної ритміки, арттерапії і т. д.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бельтюков В.И. Взаимодействие анализаторов в процес се восприятия и усвоения устной речи (в норме и патологии) / В.И.Бельтюков. – М.: Педагогіка, 1977. – 176 с.
2. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / А.М.Богуш – К.: видавничий дім «Слово», 2004. – 376 с.
3. Выготский Л.С. Развитие устной речи: в 6 т. / Л.С.Выготский. – М.: Педагогіка, 1982. – Т.3. – С. 117-119
4. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность / А.А.Леонтьев. – М.: Просвещение, 1975. – 214 с.
5. Павлов И.П. Полное собрание трудов / И.П.Павлов. – М., Л., 1951. – т.3, кн.2. – С.215.
6. Шеремет М.К. Особливості формування вищої форми передачі інформації// Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова, Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Зб. наукових праць. - К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. - № 18. – С.291-293.

УДК 376.015.31-056.36:316.42

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ ЛЮДСЬКИХ ВЗАЄМИН В УЧНІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Шишменцев І.М.

Донбаський Державний педагогічний університет

У статті висвітлюються і розкриваються теоретичні основи проблеми виховання культури людських взаємин учнів спеціальної школи

В статтє освещаются и раскрываются теоретические основы проблемы воспитания культуры человеческих взаимоотношений учеников специальной школы.

In the article opened up theoretical bases of problem of education of culture of still human mutual relations of

schoolchildren of the special school.

Ключові слова: розумово відсталі учні, взаємини, культура людських взаємин

Ключевые слова: умственно отсталые ученики, взаимоотношения, культура человеческих взаимоотношений

Key words: mentally backward schoolchildren, mutual relations, culture of still human mutual relations

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства пошук людством шляхів духовного відродження, побудова демократичного, гуманного суспільства потребує відповідного рівня культури. До якої б сфери людської діяльності й відносин (людина і природа, людина і держава, людина і суспільство, людина і людина) ми не торкалися, стає очевидним, що налагодження цих відносин залежить від цілеспрямованої й відповідальної взаємодії людей, яка базується на культурі людських взаємин. Ця культура виступає регулятором поведінки, є запорукою ввічливого ставлення, взаєморозуміння, толерантності і взаємоповаги.

У «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», «Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти», «Державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття)», Конвенції ООН «Про права дитини» підкреслюється необхідність створення умов для розвитку і самореалізації кожної людини, формування у дітей та молоді естетичних поглядів, смаків, здатності протидіяти проявам бездуховності, умінь міжособистісного спілкування, навичок правильної поведінки, доброзичливого ставлення до людей та виховання високої культури взаємин. У наш час проблема виховання та освіти підростаючого покоління, особливо дітей та підлітків, які мають ті чи інші психофізичні відхилення, набуває певної вагомості, адже від розв'язання її значною мірою залежить майбутнє української держави.

Аналіз наукових досліджень свідчить про зростання останнім часом інтересу вітчизняних та зарубіжних дослідників до питань виховання в учнів культури людських взаємин. Питання людських взаємин завжди було актуальними у філософії, психології, педагогіці. Воно розглядається в роботах вчених-філософів Л.Архангельського, С.Попова, Г.Філонова. І.Фролова. В.Шинкарука та ін.

В наукових доробках видатних психологів (Л.Виготського, С.Рубінштейна, В.Мясищєва та ін.) проблемі людських взаємин приділяється багато уваги, адже проблема взаємин є однією з фундаментальних у психології. Дослідження А.Бодалева, М.Боришевського, Л.Згобіна, Я.Коломинського, І.Кона та інших психологів також зробили вагомий внесок і вивчення окремих аспектів психології людських відносин. Дослідженнями емоційної основи і мотивів взаємин підлітків займались І.Бех, Л.Божович, Т.Кириленко, В.Семиченко, В.Лабунська та ін.

В історико-педагогічних джерелах простежується ідея виховання у дітей культури взаємин на основі поваги, людинолюбства, ціннісного ставлення до інших (Аристотель, М.Аврелій, П.Верджеріо, Г.Ващенко, Б.Грінченко, О.Духнович, К.Єльніцький, Я.Коменський, Дж.Локк, А.Макаренко, І.Огієнко, Ф.Рабле, Є.Славинецький, В.Сухомлинський, С.Френе та ін.).

Дослідженнями ролі виховання культури взаємин в досягненні особистістю успіху в професійній і особистісній сферах займались П.Вацлавик, Р.Вердебер, В.Вілмот, Є.Головаха, Н.Джой, Є.Мелібруда, М.Ніколс, А.Піз, С.Хібелс, К.Хоган, Г.Чайка та ін.

Сутність та зміст аспектів культури взаємин вивчали Л.Бутенко, Л.Винославська, Л.Волченко, Г.Горак, М.Горлач, В.Грехнев, П.Козловський, В.Куніцина, М.Левківський, В.Малахов, О.Назаренко, С.Сарновська, Л.Сохань та інші.

Проблему особливостей міжособистісних взаємин підлітків досліджували В.Белкіна, І.Булах, О.Киричук, Я.Коломинський, М.Красовицький, А.Мудрик, А.Реан, В.Ролінський, О.Товбаз, Д.Фельдштейн та ін.

Роботи з виховання етики взаємин і культури спілкування підлітків належать В.Білоусовій, І.Мачуський, І.Романішину, В.Штифурак, Н.Щурковій та інші.

Відносини у вихованні як окрема проблема вивчались І.Бехом, М.Вейтом, А.Гордіним, Б.Лихачовим, С.Кондратьєвою, А.Сидельковським, М.Шульцем, Н.Щурковою та іншими ученими-дослідниками.

Проблема виховання культури взаємин набула обґрунтування у загальній психолого-педагогічній літературі, проте у спеціальній педагогіці недостатньо розкрито особливості виховання культури взаємин учнів з психофізичними вадами, зокрема, з вадами розумового розвитку, специфіку та особливості розуміння ними культури взаємин та систему корекційної роботи з цього питання. В працях А.Белкіна, Н.Буфетова, О.Вержиховської, А.Висоцької, Г.Дульнєва, І.Єременка, А.Капустіна, І.Кота, В.Мачихіної, В.Синьова, Н.Тарасенко розглядаються загальні питання психологічного і педагогічного аспектів даної проблеми щодо дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Аналіз наукових досліджень дозволив дійти висновку, що розв'язання проблеми виховання культури людських взаємин в учнів допоміжної школи значною мірою залежатиме від вирішення питання спеціальної організації навчально-виховної роботи з метою формування в школярів моральних якостей, яка ґрунтується на національних виховних ідеях. Разом з тим незважаючи на значущість проблеми виховання культури людських взаємин у розумово відсталих учнів проведені дослідження, це питання й досі залишається недостатньо вирішеним.

Мета статті постає у розкритті теоретичних основ проблеми виховання культури людських взаємин учнів спеціальної школи.

Виклад основного матеріалу. Проблема культури людських взаємин розглядається багатьма науками, зокрема філософією, соціологією, етикою, естетикою, культурологією, педагогікою, психологією, які в центрі своєї уваги ставлять людину, розвиток її здатності до встановлення й удосконалення соціальних контактів, оптимізації взаємин і встановлення позитивного соціально-психологічного клімату в малих колективах, так і для вирішення питань загальносвітового масштабу.

З'ясування сутності культури людських взаємин потребує проведення аналізу основних понять дослідження:

«відносини», «взаємини», «людські взаємини», «культура», «культура особистості», «культура людських взаємин», «виховання культури людських взаємин старшокласників».

Категорія «відносини» є однією з головних у психологічній і педагогічній науці. Вивчаючи людину з позиції її відносин, В. Білоусова доходить висновку, що відносини є чинником цілісного формування особистості. У результаті зв'язку особистості з оточуючою дійсністю й унаслідок впливів на неї середовища формуються її ціннісні орієнтації, які можна розглядати як особливий зміст її суб'єктивних відносин із зовнішнім світом.

Термін «відносини» є базовою категорією у «теорії відношень» В.Мясищева, якому належить класичне визначення даного поняття: *відносини* – цілісна система індивідуальних, вибіркового, свідомих зв'язків особистості з різними сторонами об'єктивної дійсності, яка включає в себе ставлення людини до себе, до інших людей, до предметів зовнішнього світу [5]. Відносини характеризують зв'язки людини з різними сторонами об'єктивної дійсності, відображають потреби, почуття, інтереси, переконання, мотиви, волю людей і проявляються в їх емоційних реакціях, настроях, у певних шаблонах дій. Отже, відносини є формою зв'язку індивіда з іншими людьми, який виникає у процесі спілкування, діяльності на будь-якому ґрунті.

Українсько-російський і російсько-український словник та Словник синонімів української мови ототожнюють поняття відносини, стосунки, взаємини, взаємовідносини. Тим не менш у ряді наукових праць наголошується на необхідності розрізнення цих термінів. Ми притримуємося думки В.Білоусової [1], яка розводить поняття «відносини» і «взаємини» («взаємовідносини»), наголосивши на тому, що поняття «відносини» необхідно вживати тоді, коли йдеться про зв'язки людини з суспільством, про процеси формування особистості в колективі, про взаємодію вихователів і вихованців, про дії, вчинки людей. Взаємини ж обов'язково передбачають взаємне ставлення людини до людини і є характерною властивістю лише для людини як суб'єкта діяльності.

Поняття «взаємини» тлумачиться як зустрічні інтегровані відносини людей, які виявляються у змаганні, згуртованості, сумісності, дружбі, взаємодопомозі, а також у якостях особистості, які характеризують психологічні особливості спілкування людини (комунікабельність, привабливість, агресивність). Взаємини людей формуються у спільній життєдіяльності в процесі спілкування через міжособистісне відображення і під впливом відносин, які склалися у суспільстві [2; 4].

Культура – явище багатофункціональне, багатозначне, воно пронизує усі сфери життєдіяльності суспільства. Проблема культури як феномену суспільного життя, що розкриває особливості поведінки, свідомості, діяльності людей, вивчається багатьма науками, кожна з яких розглядає різні аспекти культури відповідно до предмету свого дослідження. Вагомими, з нашої точки зору, є думки науковців (Л.Волченко, Г.Горак, Л.Губерський, А.Приятельчук та інші), які в культурі бачать шлях до людського благополуччя, вдосконалення людських взаємин, розвитку особистості. Роботи Г.Дворецької, В.Межуєва, А.Могильного, В.Болгаріної, М.Горлача, І.Надольного та інших дослідників в галузі культури вказують, що даний феномен забезпечує емоційно-позитивні взаємини між людьми: виступає як якісна характеристика окремих індивідів, як спосіб життєдіяльності людини, як комплекс цінностей, зразків поведінки та ін.

З багатьох підходів до визначення сутності культури відзначимо її людинотворче значення. Ретельно вивчаючи світ культури, людина творить себе як особистість і водночас здатна збагачувати сам світ культури. Без людини, без її суспільно-особистісних зв'язків, відносин, практичної й творчої діяльності не може бути культури. Як стверджують М.Горлач, В.Кремень, В.Рибалко культура стає істинною тоді, коли входить у життя, у звички особистості, виявляється у всій сукупності її соціальної діяльності, у практиці повсякденної поведінки.

Як стверджували Г.Горак, М.Горлач, у процесі суспільної практичної діяльності утворюються всі якості й властивості людини, формуються її взаємини з іншими [3, с. 215; 5]. Таким чином, призначення культури – формування культурної особистості, здатної у процесі практичної діяльності обирати цінності й норми, які регулюють усі сфери її життя, і, зокрема, сферу її взаємин із іншими людьми.

Поняття «культура» часто вживається для позначення рівня вихованості й освіченості людини, рівня оволодіння нею тією чи іншою сферою знання або діяльності. У даному випадку поняття «культура» включає певні якості особистості, спосіб її поведінки, ставлення до інших людей.

Культура характеризує людську освіченість, вихованість, уміння чітко висловити свою думку, уважно вислухати, поводити себе з гідністю й відповідно до обставин. Сучасний польський вчений П. Козловський культурою визначає все те, що стосується дій людини, її думок, мовлення, взаємин із іншими людьми. При цьому форми культури можуть бути більш або менш розвиненими, мати певний рівень, однак цей рівень можливо розвивати, виховувати у людини уважність, чуйність, здатність враховувати інтереси інших при прийнятті рішень.

На думку дослідників Л.Бутенко, Л.Губерського, А.Приятельчук, А.Погорєлової культура особистості визначається глибиною, широтою і ступенем засвоєння особистістю загальнолюдських надбань матеріальної й духовної культури, перетворенням їх на свій внутрішній і духовний світ, умінням застосовувати їх у діяльності, у спілкуванні, у взаєминах із іншими людьми.

Культура людських взаємин містить певну сукупність моральних знань, уявлень у сфері норм, принципів, правил взаємин, практичних умінь і навичок, застосування яких у людських взаєминах сприяє взаєморозумінню, емоційному благополуччю, забезпечує ефективне розв'язання завдань спілкування.

У психолого-педагогічній літературі проблема культури людських взаємин на сьогодні не достатньо досліджена. Вона є об'єктом постійних пошуків учених щодо засобів вивчення та інтерпретації взаємин між людьми, з'ясування сутності культури людських взаємин, творчого пошуку шляхів поліпшення людських взаємин.

Етичні аспекти людських взаємин у соціології представлені у рамках соціалізації, в процесі якої відбувається адаптація індивідів у соціокультурному середовищі, засвоєння ними цінностей, правил, норм, зразків поведінки, які регулюють взаємини людей; формування в індивідів готовності до виконання очікуваної від них суспільством соціально

схвалюваної поведінки (Е. Берн, А. Кемпінський, І. Кон, Ч. Кулі, Р. Лінтон, М. Лукашевич, Д. Мід, В. Циба та ін.).

В етиці (Т. Аболіна, Л. Волченко, М. Горлач, В. Єфименко, В. Малахов, М. Ночевник та інші) культура людських взаємин розуміється як гармонійне поєднання внутрішньої сутності людини та зовнішніх форм її вираження, яке віддзеркалює ступінь втілення моральних норм у свідомості людини.

Прагнення людини до гармонізації взаємин із іншими передбачає поєднання у своїй поведінці етичного й естетичного. Через це людські взаємини в естетичній розгляді у категоріях «прекрасного» і «потворного». Прекрасними є такі дії, вчинки, слова людини, які відбивають високий ступінь втілення у взаєминах принципу добра. Потворне і прекрасне – це протилежності, які з'єднані одне з одним. Потворне відштовхує, прекрасне ж здатне викликати задоволення. Проблеми естетизації людських взаємин приділяють увагу В. Багдонавічюс, І. Зязюн, М. Колесник, Л. Левчук, О. Семашко, які стверджують, що висока морально-естетична культура має характеризувати будь-які вчинки людини.

Виховання культури людських взаємин передбачає глибоке засвоєння морально-естетичних норм взаємин: поваги, товариськості, приязні; створення естетично і морально привабливих образів-зразків стилю поведінки. У цьому зв'язку вчені І. Зязюн, О. Семашко пропонують комплекс форм, методів, засобів, застосування яких сприятиме не лише естетичному розвитку особистості, а й її моральному зростанню.

Таким чином, етичне й естетичне в людських взаєминах тісно взаємопов'язані, а тому необхідно враховувати аспект прекрасного, позитивного у людських взаєминах, передбачати гармонійне поєднання добра і краси. Людські взаємини, вибудовані за таким принципом, сприяють людському благополуччю, взаєморозумінню, психологічному комфорту.

У конфліктології культура людських взаємин постає як «нормальне, природне, безконфліктне спілкування», яке ґрунтується на взаємодопомозі, взаєморозумінні, справедливості й досягається ціною постійних зусиль, спрямованих на нейтралізацію і ліквідацію конфліктів.

Керуючись вище вказаним можна зробити висновок, що формування культури людських взаємин потребує також урахування причин, які коріняться у людській природі суб'єктів взаємин, а саме – зважання на особливості взаємодії різних типів особистостей.

У сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових дослідженнях (П. Вацлавік, К. Вердебер, Р. Вердебер, Р. Денні, Д. Джексон, Н. Джой, Р. Жибайтис, З. Зіглар, В. Киричок, І. Мачуська, І. Мезеря, М. Ніколс, А. Піз, І. Сіданіч, І. Томан, К. Хоган, В. Черній та ін.) культура взаємин представлена як інтегральне утворення, яке містить сукупність знань, умінь і навичок у сфері законів, правил міжособистісної взаємодії, які сприяють взаєморозумінню, ефективному розв'язанню завдань спілкування та встановленню позитивних взаємин. Культура взаємин має суб'єкт-суб'єктний характер, який полягає у рівності психологічних позицій, загальній гуманістичній спрямованості, взаємопроникненні суб'єктів взаємин у світ почуттів і переживань, готовності до прийняття думок, позицій суб'єкта взаємодії, а також співпраці з ним.

Отже, головною метою виховання культури людських взаємин на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які включають у себе розвинену духовність, художньо-естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру. Це стосується й учнів допоміжної школи, адже вони є складовою частиною соціуму. А тому почуття національного позначається на подальшій поведінці школярів, які потребують корекції розумового розвитку, і має неабияке значення в процесі виховання в них культури людських взаємин, адже формування моральних якостей у таких дітей є однією з найважливіших психолого-педагогічних проблем.

Як стверджував Л. Виготський, звертаючи увагу на необхідність «уростання» дитини з особливостями психофізичного розвитку в культуру, що її культурний розвиток буде протікати іншим руслом, ніж у дитини, яка розвивається нормально (оскільки дефект спричиняє одні труднощі для органічного розвитку, а інші – для культурного), і наголошував на необхідності створення спеціальних культурних форм для її всебічного розвитку.

Успішність виховання культури людських взаємин у розумово відсталих учнів, зважаючи на специфіку їхнього розвитку, найефективніше відбуватиметься в умовах цілеспрямованого виховного процесу, який покликаний втілювати прагнення до державності і соборності; розвивати почуття толерантності, ввічливості, любові до свого народу, шанобливе ставлення до власної культури, мови, традицій; зміцнювати пошану до державної символіки і Конституції України; відроджувати почуття національної гідності і самоповаги тощо.

Висновки. Виходячи із аналізу філософських, культурологічних та психолого-педагогічних джерел, підкреслюємо, що ефективне виховання культури людських взаємин учнів спеціальної школи передбачає системну діяльність учителів, батьків, школярів, інших суб'єктів виховної діяльності щодо створення оптимальних умов для задоволення потреби школярів у самореалізації, самоствердженні у взаєминах із іншими, розвитку позитивної самооцінки й оцінки інших, включення їх у активну пізнавальну діяльність із оволодіння знаннями про сутність, способи прояву культури взаємин, вироблення відповідних поглядів, переконань, почуттів, формування умінь, навичок, звичок поведінки, розвиток вольових зусиль щодо дотримання культури взаємин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білоусова В. О. Виховання культури поведінки учнів / Білоусова В. О., Говорун Т. В., Кисельова Н. Й. – К.: „Радянська школа”, 1986. – 160 с
2. Бутенко Л. Л. Воспитание общей культуры старшеклассников средствами искусства: Дисс. ... кандидата пед. наук: 13.00.01; – Захищена 1994; Затв. 27.04.1995. – Луганск, 1994. – 194 с. – Библиогр.: с. 150-171.
3. Горак Г. І. Філософія: Курс лекцій. – К.: Вілбор, 1997. – 272 с.

4. Мірончук Н.М. Формування культури міжособистісних взаємин старших підлітків у позаурочній діяльності: Автореф. дис.. кандидата пед. наук /НПУ ім. Драгоманова. – К., 2007. – 24 с.
 5. Мясищев В. Н. Психология отношений / Под ред. А. А. Бодалева. – М.: Изд-во „Институт практической психологии”, Воронеж: НПО „МОДЭК”, 1995. – 356 с.
 6. Філософія. Підручник / За заг. ред. Горлача М. І., Кременя В. Г., Рибалка В. К. – Харків: Консул, 2000. – 672 с.

УДК: 796:616.71

**ФИЗИЧЕСКАЯ РЕАБИЛИТАЦИЯ ПРИ БОЛЕВЫХ СИНДРОМАХ
У ФЕХТОВАЛЬЩИКОВ ВЫСОКОЙ КВАЛИФИКАЦИИ**

Юрченко А. А.,
Колтыго В.И.,
Ревуцкий И.В.,
Гуриненко Б.С.

Национальный университет физической культуры и спорта Украины

У статті представлені результати аналізу карт диспансерного обліку кваліфікованих фехтувальників, які перебувають на обліку в Українському центрі спортивної медицини.

В статье представлены результаты анализа карт диспансерного учета квалифицированных фехтовальщиков, состоящих на учете в Украинском центре спортивной медицины.

The article presents results analyzing the cards dispensary skilled fencers who are registered at the Ukrainian Center for Sports Medicine.

Ключові слова: фізична реабілітація, фехтування, больові синдроми.

Ключевые слова: физическая реабилитация, фехтование, болевые синдромы.

Key words: physical rehabilitation, fencing, pain syndromes.

Постановка проблеми. Интенсификация тренировочного процесса вносит различные изменения в состояние психоэмоциональной сферы, сердечнососудистой и нервно-мышечной систем, вызывая кроме развития утомления, состояния перенапряжения, перетренировки, обострение хронических заболеваний и травматизм у спортсменов [4]. Поэтому актуальное значение, как в прошлом, так и в настоящее время приобретают вопросы использования различных методов и средств физической реабилитации для восстановления спортивной работоспособности, а также профилактики травматизма в спорте [5,6].

Цель работы – определить основные травмы и заболевания спины у высококвалифицированных фехтовальщиков и рассмотреть основные средства и методы их физической реабилитации.

Методы и организация исследования. Для проведения исследования использовались следующие методы: анализ и изучение научно-методической литературы и интернет ресурсов, системный анализ карт диспансерного учета квалифицированных фехтовальщиков, находящихся на учете в Украинском центре спортивной медицины. Исследования проводились на базе Украинского центра спортивной медицины.

Результаты исследования. Проведенный анализ литературных источников свидетельствует, что болевой синдром в спине (БНС) может быть результатом многочисленных заболеваний костей, мягких тканей и других органов и систем, часто он локализован далеко от настоящего «очага патологии» [2]. По данным ряда автора [2, 8], в возрасте 18-32 лет причинами БНС в 20% случаев являются дегенеративные процессы в межпозвонковых дисках, в 19% - спондилоартриты, в 15% – сколиоз, в 7% – спондилолистез. Остеохондроз, как причина болевого синдрома в позвоночнике выявлялся в 6% случаев, с такой же частотой отмечены деформации тел позвонков [8].

В 40% случаев боль в нижней части спины имеет хронический характер. Несмотря на то, что у 90% больных, страдающих болью в нижней части спины (БНС) отмечается спонтанное улучшение в течении трех месяцев. 90% из них испытывают рецидив боли [4].

В этой связи нами по данным карт диспансерного учета было проведено изучение диагнозов 30 спортсменов высокой квалификации разных возрастов с болями в спине (табл. 1). Среди обследуемых – 15 женщин и 15 мужчин в возрасте от 18 до 32 лет. Среди них МСУ были представлены 10 спортсменами, ЗМС – 10 спортсменами и МСМК также 10 спортсменами.

Таблица 1

Диагнозы заболеваний и травм у фехтовальщиков высокой квалификации

№ п/п	ФИО	Пол	Разряд	Диагноз
1	П-ь Р.	м	МС	Протрузия межпозвонковых дисков в отделе L4-L5, L5-S1
2	П-к А.	м	МСМК	Протрузия межпозвонковых дисков кзади с компрессией дурального мешка L4-L5, L5-S1